

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лісівництво

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність 205 Лісове господарство

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №15 «17» вересня 2021р.

м. Івано-Франківськ – 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу (зразок)
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Лісівництво
Освітня програма	Лісове господарство
Спеціалізація (за наявності)	----
Спеціальність	205 Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки і продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс / семестр	4 курс, 7,8 семестри
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 454 год. Практичні заняття – 32 год. Самостійна робота – 94 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Лісівництво є обов'язковою навчальною дисципліною, вивчення якої забезпечує фундаментальну основу ведення лісового господарства. *Метою* вивчення дисципліни є засвоєння теорії і практики вирощування та формування, систем рубок, підвищення комплексної продуктивності лісових насаджень.

Завданнями дисципліни є висвітлення питань, які стосуються теоретичних основ різних систем і способів рубок головного користування та їх технологічних особливостей, способів сприяння природному поновленню лісів, біологічних основ і технологій рубок догляду за лісом, рубок формування і оздоровлення лісів, підвищення продуктивності та якості лісів лісівницькими способами, ведення господарства у приміських лісах рекреаційного призначення.

Компетентності

Загальні:

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові:

ФК16. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

ФК17. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду.

ФК18. Здатність вибрати типове обладнання та інструменти для вирішення сформульованого завдання, а також оцінити економічну ефективність його виконання.

Програмні результати навчання

ПРН5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності

ПРН6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ПРН11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

3. Структура курсу

Змістовний модуль 1.			
№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Лекція 1. Завдання лісівництва та основні принципи його організації Поняття про лісівництво. Історія розвитку лісівництва. Поділ лісів на категорії. Аналіз лісового фонду України.	<ul style="list-style-type: none"> • опрацьовувати інформаційні джерела з питань лісівництва; • здатність ефективно здійснювати лісгосподарські заходи з метою підвищення продуктивності та поліпшення якісного складу лісостанів, збереження їх біорізноманіття, підвищення біологічної стійкості лісів до впливу негативних чинників, збереження та відтворення захисних, водорегулювальних, рекреаційно-оздоровчих та інших	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
2.	Лекція 2. Методологічні засади багатофункціонального ведення лісового господарства. Принципи раціонального, безперервного і невиснажливого користування лісовими ресурсами. Види користування лісом та класифікація рубок лісу. Нормативні документи по веденню лісового господарства. Обґрунтування і встановлення розмірів лісокористування.		
3.	Лекція 3 Спеціальне використання лісових ресурсів. Поняття про стиглість лісу. Види		

	<p>стиглості. Класифікація рубок головного користування. Призначення рубок головного користування. Рубки головного користування за кордоном.</p>	<p>корисних функцій лісів;</p> <ul style="list-style-type: none"> розширення застосування методів раціонального використання лісових ресурсів; вести лісове господарство на засадах безперервного, невиснажливого і раціонального використання лісових ресурсів, збереження умов відтворення високопродуктивних стійких лісостанів; призначити спосіб головної рубки у відповідності з Правилами рубок, виконати відвід і таксацію ділянки з оформленням необхідних документів; обґрунтувати і призначити способи поліпшення якісного складу лісів; провести аналіз стану насадження і зробити прогноз динаміки його розвитку; призначити рубки формування та оздоровлення лісів, виконати опис ділянки, зробити відбір дерев у рубку з оформленням необхідної документації; встановити потребу деревостану в рубках догляду, виконати необхідні натурні і камеральні роботи з 	
4.	<p>Лекція 4. Суцільні рубки головного користування Умови появи і розвитку системи суцільних рубок. Класифікація суцільних рубок. Основні організаційно-технічні показники суцільно-лісосічних рубок. Переваги та недоліки суцільно-лісосічних рубок.</p>		
5.	<p>Лекція 5. Поступові рубки головного користування Умови появи і розвитку системи поступових рубок. Класифікація поступових рубок. Основні організаційно-технічні показники поступових рубок. Переваги та недоліки поступових рубок.</p>		
6.	<p>Лекція 6. Вибіркові рубки головного користування Умови появи і розвитку системи вибіркового рубок. Види вибіркового рубок. Основні організаційно-технічні показники вибіркового рубок. Переваги та недоліки вибіркового рубок.</p>		
7.	<p>Лекція 7. Комбіновані та інші види рубок головного користування Особливості комбінованої системи рубок. Інші способи і варіанти рубок головного користування. Сучасні тенденції у застосуванні рубок у країнах Європи.</p>		
8.	<p>Лекція 8. Очистка місць рубок</p>		

	<p>Лісівниче значення очистки місць рубок. Способи очистки місць рубок та їх застосування при різних способах головних рубок і в різних лісорослинних умовах. Очистка місць рубок в умовах гірських лісів. Очистка місць рубок за кордоном.</p>	<p>підготовки ділянок до проведення рубок догляду;</p> <ul style="list-style-type: none"> запроектувати проведення реконструктивної, лісовідновної ландшафтної рубок; здійснювати огляд місць рубок та складати акт про якість виконання рубок та стан очистки ділянок. 	
9.	<p>Лекція 9. Технологія рубок головного користування Загальні положення Технологія головних рубок і поновлення лісу у рівнинних умовах. Технологія головних рубок у гірських лісах Сучасні технології головних рубок у лісах України та перспективи їх вдосконалення Заходи сприяння природному поновленню лісу</p>		
10.	<p>Лекція 10. Теоретичні основи догляду за лісом Загальні відомості про догляд за лісом Найголовніші лісівничі заходи з поліпшення якісного складу, формування і оздоровлення лісів Економічні, біологічні та технологічні передумови рубок догляду за лісом</p>		
Змістовний модуль 2.			
11.	<p>Лекція 11. Рубки догляду як основний захід поліпшення якісного складу лісів Загальні завдання рубок догляду Види рубок догляду залежно від віку насадження Зміна умов середовища після проведення рубок догляду Класифікація дерев при рубках догляду.</p>	<ul style="list-style-type: none"> опрацьовувати інформаційні джерела з питань лісівництва; здатність ефективно здійснювати лісгосподарські заходи з метою підвищення продуктивності та поліпшення якісного складу лісостанів, збереження їх 	<p>Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.</p>
12.	<p>Лекція 12. Організаційно-технічні показники рубок</p>		

	<p>догляду Методи рубок догляду Інтенсивність рубок догляду і способи її визначення Повторюваність рубок догляду Способи зріджування насаджень Технологія проведення рубок догляду</p>	<p>біорізноманіття, підвищення біологічної стійкості лісів до впливу негативних чинників, збереження та відтворення захисних, водорегулювальних, рекреаційно-оздоровчих та інших корисних функцій лісів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • розширення застосування методів раціонального використання лісових ресурсів; • вести лісове господарство на засадах безперервного, невиснажливого і раціонального використання лісових ресурсів, збереження умов відтворення високопродуктивних стійких лісостанів; • призначити спосіб головної рубки у відповідності з Правилами рубок, виконати відвід і таксацію ділянки з оформленням необхідних документів; • обґрунтувати і призначити способи поліпшення якісного складу лісів; • провести аналіз стану насадження і зробити прогноз динаміки його розвитку; • призначити рубки формування та оздоровлення лісів, 	
13.	<p>Лекція 13. Хімічний догляд за лісом Способи і технології хімічного догляду за лісом Оцінка хімічного догляду за лісом і перспективи його розвитку Практика хімічного догляду в зарубіжних країнах</p>		
14.	<p>Лекція 14. Особливості проектування рубок догляду Особливості рубок догляду в лісах різних категорій Особливості рубок догляду в лісах різних природних зон Рубки догляду у різних за складом деревостанах</p>		
15.	<p>Лекція 15. Рубки переформування Мета і завдання рубок переформування Умови і принципи призначення рубок переформування Основні організаційно-технічні показники рубок переформування Облікова картка та технологічна схема рубок переформування</p>		
	<p>Лекція 16. Реконструктивні рубки Мета і завдання реконструктивних рубок Особливості призначення реконструктивних рубок Основні організаційно-технічні показники реконструктивних рубок</p>		
	<p>Лекція 17. Підвищення продуктивності та якості лісу</p>		

<p>Поняття про продуктивність лісу та її види Деревна продуктивність: фактична і потенціальна Заходи, що впливають на продуктивність та якість деревостанів Заходи, які впливають на лісорослинні умови</p>	<p>виконати опис ділянки, зробити відбір дерев у рубку з оформленням необхідної документації;</p> <ul style="list-style-type: none"> • встановити потребу деревостану в рубках догляду, виконати необхідні натурні і камеральні роботи з підготовки ділянок до проведення рубок догляду; • запроектувати проведення реконструктивної, лісовідновної ландшафтної рубок; <p>здійснювати огляд місць рубок та складати акт про якість виконання рубок та стан очистки ділянок.</p>	
<p>Лекція 18. Санітарно-оздоровчі заходи Мета і завдання санітарно-оздоровчих заходів Види санітарно-оздоровчих заходів Категорії стану дерев Особливості призначення і проведення санітарних рубок</p>		
<p>Лекція 19. Санітарні рубки Вибіркові санітарні рубки Суцільні санітарні рубки Ліквідація захаращеності</p>		
<p>Лекція 20. Лісовідновні рубки Мета і завдання Способи проведення лісовідновних рубок Організаційно-технічні показники Особливості призначення і проведення</p>		
<p>Лекція 21. Ландшафтні рубки Класифікація лісових ландшафтів за цінністю для відпочинку Види ландшафтних рубок Класифікація дерев при ландшафтних рубках. Заходи щодо підвищення рекреаційної стійкості лісів зелених зон</p>		

<p>Лекція 22. Інші заходи з формування й оздоровлення лісів Догляд за підростом Догляд за підліском Догляд за узліссям Догляд за формою стовбура та крони дерев Прокладання кварталних просік і створення протипожежних розривів.</p>		
---	--	--

4. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких форм і засобів діагностики, як оцінювання практичних занять, оцінювання індивідуальних завдань, письмове тестування, усне опитування. Поточний контроль проводиться під час проведення лекційних і практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного прикладного завдання; крім того, здійснюється поточне письмове тестування за кілька попередньо пройдених тем.</p>	<p>Система контролю знань здійснюється через: <u>форму контролю залік</u> <ul style="list-style-type: none"> • поточний контроль – 100 балів; <u>форму контролю екзамен</u> <ul style="list-style-type: none"> • поточний контроль – 50 балів; • підсумковий контроль (екзамен) – 50 балів. Оцінка за вивчення предмету виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно зі шкалою оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.</p>
---	---

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Змістовний модуль 1.(залік)	
Поточний контроль	100
Тема	50
Практична робота	20
Лабораторна робота	---
Семінарське заняття	---
Самостійна робота	30
Додаткові заохочувальні бали, які можуть доповнити оцінку до 100 балів	10

Змістовний модуль 2.(екзамен)	
Поточний контроль	50
Тема	10
Практична робота	20
Лабораторна робота	---
Семінарське заняття	---
Самостійна робота	20
Підсумковий контроль	50
екзамен	50
Додаткові заохочувальні бали, які можуть доповнити оцінку до 100 балів	10
Разом	100

Поточний контроль										
Змістовний модуль 1.										
Вид навчальної роботи	Лекція (тема 1, 2)	Лекція (тема 3, 4)	Лекція (тема 5, 6)	Лекція (тема 7, 8)	Лекція (9, 10)	Практичне заняття 4	Практичне заняття 8	Самостійна робота 1	Самостійна робота 2	Разом
Кількість балів	10	10	10	10	10	10	10	15	15	100
Змістовний модуль 2.										
Вид навчальної роботи	Лекція (тема 11, 12)	Лекція (тема 13, 14)	Лекція (115, 16)	Лекція (17, 18, 19)	Лекція (тема 20, 21, 22)	Практичне заняття 11	Практичне заняття 16	Самостійна робота 3	Самостійна робота 4	Разом
Кількість балів	2	2	2	2	2	10	10	10	10	50

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
80 – 89	B	добре	

70 – 79	C		зараховано
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточний контроль

- Усний контроль (в ході опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему та ін.);
- Письмовий контроль (контрольна робота в письмовій формі, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді та ін.);
- Комбінований контроль;
- Тестовий контроль;
- Презентації;
- Виконання і захист практичної роботи.

Заохочувальні бали

1. Участь у дискусіях (до 2 балів),
2. Участь у вебінарі чи прослуховування курсу за тематикою дисципліни (до 2 балів)
3. Участь у студентських наукових конкурсах та олімпіадах (до 6 балів)

5. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Кабінет лісовідновлення та селекції (207) каб.), 35 м ²	Мультимедійний проектор, 1 шт. Мультимедійний екран, 1 шт. Графопроєктор, 1 шт., Стенди (ілюстрації) з лісового насінництва, селекції Колекція зразків насіння деревних порід
Література:	
<i>Базова</i>	
1. Свириденко В.Є. Лісівництво: Підручник / В.Є. Свириденко, О.Г. Бабіч,	

Л.С. Киричок. – К.: Арістей, 2004. – 544 с.

2. Свириденко В.Є. Лісівництво / В.Є. Свириденко, А.Й. Швиденко. – К.: Сільгоспосвіта, 1995.

– 364 с.

3. Швиденко А.Й. Лісівництво / А.Й. Швиденко. – Чернівці: Рута, 2004. – 304 с.

4. Горшенин Н.М. Лесоводство / Н.М. Горшенин, А.И. Швиденко. – Львов: Вища школа, 1977.

– 302 с.

5. Погребняк П.С. Общее лесоводство / П.С. Погребняк. – М.: Колос, 1968. – 440 с.

6. Мелехов И.С. Лесоводство / И.С. Мелехов. – М.: Агропромиздат, 1989. – 302 с.

7. Свириденко В.Є. Практикум з лісівництва. Навчальний посібник / В.Є. Свириденко, Л.С. Киричок, О.Г. Бабіч. – К.: Арістей, 2008. – 416 с.

Допоміжна

8. Ткаченко М.Е. Общее лесоводство / М.Е. Ткаченко. – М., Л.: Гослесбумиздат, 1952. – 600 с.

9. Белов С.В. Лесоводство: Учеб. пособие для вузов / С.В. Белов. – М.: Лесн. пром-сть, 1983. – 352 с.

10. Генсірук С.А. Ліси України / С.А. Генсірук. – Львів: Наук. тов. ім. Шевченка, УкрДЛТУ, 2002. – 496 с.

11. Генсірук С.А. Комплексное лесное хозяйство в горных условиях / С.А. Генсірук. – М.: Лесн. пром-сть, 1971. – 248 с.

Георгиевский Н.П. Рубки ухода за лесом / Н.П. Георгиевский. – М., Л.: Гослесбумиздат, 1957. – 142 с.

13. Молотков П.И. Буковые леса и хозяйство в них / П.И. Молотков. – М.: Лесн. пром-сть, 1966. – 224 с.

14. Мазепа В.Г. Регіональне лісівництво: Конспект лекцій / В.Г. Мазепа. Львів: РВВ УкрДЛТУ, 2005. – 90 с.

15. Порадник карпатського лісівника / [Чернявський М.В., Парпан В.І., Бродович Р.І. та ін.]; під ред. М.В. Чернявського. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2008. – 368 с.

16. Побединский А.В. Рубки главного пользования / А.В. Побединский. – М.: Лесн. пром-сть, 1980. – 192 с.

17. Справочник лесовода / Под ред. П.С. Пастернака. – К.: Урожай, 1990. – 296 с.

18. Сеннов С.Н. Рубки ухода за лесом / С.Н. Сеннов. – М.: Лесн. пром-сть, 1977. – 160 с.

19. Бондаренко В.Д. Ведение хозяйства в рекреационных лесах / В.Д. Бондаренко, В.А. Кучерявий, Ю.В. Шудря. – Львов: ЛЛТИ, 1986. – 39 с.

20. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии. – К.: Урожай, 1987. – 559 с.

21. Чернявський М. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах / Чернявський М., Schwitter R., Ковалишин Р. та ін. – Львів:

Піраміда, 2006. – 88 с.

22. Чернявський М.В. Настанови з проведення робіт по переформуванню одновікових однопородних деревостанів / Чернявський М.В., Коржов В.Л., Угрин А,І, та ін. – Ужгород, 2004. – 26 с.

Ресурси мережі Інтернет

23. Концепція реформування та розвитку лісового господарства. Затв. розпор. Кабінету Міністрів України від 18.04.2006 р., № 208-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

24. Лісовий кодекс України / Закон України № 3404-IV “Про внесення змін до Лісового кодексу України”; [Затв. Постановою ВР України 08.02.2006] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

25. Наказ Державного комітету лісового господарства України “Про затвердження Правил рубок головного користування” від 23.12.2009, № 364. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

26. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Правил відтворення лісів” від 01.03.2007 р., № 303 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

27. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних ділянок” від 16.05.2007, № 733. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

28. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Правил рубок головного користування в лісах України” від 27.07.1995, № 559. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

29. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат” від 22.10.2008, № 929. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

30. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів” від 12.05.2007, № 724. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

31. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Санітарних правил в лісах України” від 27.07.1995, № 555. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

6. Контактна інформація

Кафедра	кафедра лісового і аграрного менеджменту, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька 201, каб. 206, тел. (0342) 59-61-66, e-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач	канд. с.г. наук, доцент Дмитрик Павло Миколайович
Контактна інформація викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Академічна доброчесність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • списування під час поточного опитування, виконання тематичних модульних контрольних робіт та іспиту заборонені; • самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); • застосовування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; • надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.
<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • відвідування занять є обов'язковим; • засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом (співбесіда, реферат тощо). • пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. • поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до іспиту).
<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну</p>	<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну не допускається, але може надаватись можливість виконати завдання за індивідуальним графіком (за рішенням керівника структурного підрозділу, його замісника та викладача.</p> <p>Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад,</p>

	лікарняний).
Невідповідна поведінка під час заняття	Викладач має право видалити студента із заняття, якщо останній порушує дисципліну і тим самим заважає працювати викладачу та групі. Всю суперечну ситуацію можна вирішити після заняття.
Додаткові бали	Нарахування додаткових балів здійснюється згідно рішення затвердженого на засіданні колективу кафедри і обов'язково озвучується викладачем на перших заняттях. Бали можуть нараховуватись за активність студента на семінарських, лабораторних та практичних заняттях, за опрацювання додаткових інформаційних джерел та наукову (творчу) діяльність. Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.
Неформальна освіта	Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «Положенням про неформальну освіту учасників освітнього процесу» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/819_29.11.2019.pdf). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної роботи студентів з відповідних дисциплін.

Викладач _____ Дмитрик П.М.